

JUGOSLAVIJA
je izgubila v vojni
2.854.000 ljudi

A black and white photograph of a theatrical performance. A group of people, including children and adults, are gathered around a large, ornate, arched structure that resembles a stage set or a large umbrella. The structure is decorated with intricate patterns and has a star on top. The scene is set outdoors at night, with a dark background.

Z zadnje veličastne predstave «Slovenskega narodnega gledališča» na stadionu «Prvi maj». Prizor iz drugega dejanja Shakerpearove drame «Romeo in Julijan». Tybalť je padel smrtno zadet v dvoboju z Romeom.

Treli, iz prejšnjih dveh izvajočih sklep, je da bi pristanilnega mesta Trsta ni moč odrediti od zaledja, s katerim je hransko zračen, ne da bi iz temeljev omajali in umetno ponovno vzpostavili naravne gospodarsko-prometne odnose na tem tem področju.

Brž ko je Italija stopila na praznška tla kot osvajač, je bila po loiski v materialni osnovi svojega obstanka in svoje gospodarske prometne funkcijetemeljene zakonitosti prihodnosti, da si je za srednjiv svoj davni politiki zidala ali zgoda prizadevala zavlati nad tujim gospodarskim jaledjem tega pristanišča in nad prometnim sistemom, ki jo ve. Da bi Trst v italijanskih okah mogel še nadalje opraviati svoje življenjske funkcije, je Italija v Trst dav predvsem račun maled jugoslovanske države dati vsaj nekakšno, četrav ozko zaledje. In v ta namen os od živlega telesa slovenskega naroda odrezali velik os, ki je v smeri Poja-nariki. Jesej je 31 km, v smeri Jeseja pa 116 km.

Daljnometri top z 18

Tudi pred sto leti so imeli strojnico. Prva leteča trdnjava je ostala le v načrtu Nagel razvoj aviacije - Pri gradnji ladje „United States“ so imeli glavno besedo vojaški strokovnjaki - Navadna vojaška puška stane „samo“ 56 tisoč lir

Koliko lepše bi bilo življenje človeka na zemlji, če bi bil le kolkaj pametnejši. Sicer ne more nihče človeku porekati, da ni pameten, iznajdljiv, podjeten in še marsikaj drugega, toda kaj mu vse to pomaga, če pa sproti ruši vse, kar zgradi, in vlaga v predstva za rušenje vedno več svojih umskih in telesnih sil.

...da je to neumnost razabljanje, kajti eni bodo trdili, da je vojna prava navadna godovinska nujnost, drugi pa bodo rekli, da ni vse to odvisno od posameznika, ampak da je potrebno najprej odstraniti vse vzroke vojne in potem bo vojna nevarnost in vojna sama bila za žalosten in sramoten dominan na preteklost.

Da so zagovorniki nujnosti vojne le navadni norci in v najboljšem primeru ljudje, ki se uporabljajo svojih možganov, je jasno. Toda to nas ni malo ne opravičuje in zato tudi drugo gledišče, ki je

KMET NA K

Goriski grofje in oglejski pa-
 rari so imeli celo vrsto mo-
 nostov vazalov, ki so jim od-
 popili po osemjele užitek, ko
 prišli v gosposjce Ribeherski
 in Goriski. Vse to je bilo delo
 d oglejskih patriarhov. Pri
 dno oglejske zemlje so bile
 papava, Postojna, Senožeče in
 nem. Goriskim grofom so pri-
 dali deli Osrednjega Krasa,
 noli Tomaja in Komna, na
 atranjskem Razdrto in Brki-
 tja do Čičarije. Vmes so
 ime zemlje nekaterih manjših
 odvod in samostanov.

Do 12. in 13. stol. je ime-
 mljiska gospoda po delu
 dno gosposke dvorce s hlapi
 i deklarji ki so delali naravn-
 vst za dvor. Ko pa se je v
 14. stoletjih gospodarski raz-
 v v Evropi naglo dvignil in
 boljšim obdelovanjem zemlje
 povečal njen donos, so ti dvor-
 postopno razpadli. Gospo-
 je namreč uvidela, da je iz
 gospodarskih razlogov bolje
 dnoirati privatno pobudo -
 meni, razdeliti zemljo, na

ov je bilo združenih v enega, pa bi ga poganjal propeler na električni pogon. Ker bi pa imel veliko nosilnost ter bi letel v višini, kamor ne bi segla niti artilerija, še manj pa vojska, bi povsem mirno bombardiral, kar bi hotel. Na sre-

pa je ostalo vse le pri nati-
h. V take namene so izde-
vali tudi načrte za manjše
alune, ki bi jih pa poganjala
celo vodila električna ener-
ja.

Preden je človek povsem iz-
el sedanje zelo učinkovito
rože za klanje človeka in ki
u pravimo strojnica, je na-
ravil neverjetne poizkuse.
den takih je tudi električna

«Pneumatic Dynamite

rojica ali tako imenovana
 atling Guns iz leta 1890.

Do sedaj smo navajali v
 avnem angleške in ameriške
 odvigave v tej tako »potreb-
 ne tehniki. Toda tudi Rusi ni-
 stali križem rok. Njihova

nisel »Admiral Popov« je
nima ne plus ultra za tedanje
bo. Leta 1875 so zgradili po-
plovnemu okroglo oklopnico s
merom 37 metrov. Računali
da bo okrogla ploskev da-
vsemu plovnomu objektu
večjo stabilnost na morju in
tudi večjo možnost zased-
. Toda tu so se vsi zvalili. Ome-
i smo že »Debelo Berto«, pri-
»Pneumatic Dynamite
u iz leta 1885, toda njegov

ter je le del pripadal žup-
ku.
Posebne pristojbine so da-
li ob času opasil, božjih po-
in sejmov. Tako n. pr. na

sv. Janeza Krstnika v Stinu pri Devinu, kjer je bila pred 500 leti znamenita luka, žja pot in tržišče. Tamkaj se zbrale za Ivanovo ogromno množico daleč s kraškega ledja, iz Furlanije in od jugod. Kmetje iz Mirna. Slivg in s-Proseka so z oživljeni devinskimi podložniki

rbeli za red. Mavhinjci so
orali postaviti šotore za ro-
riarje in trgovce. Devinski go-
od je zahteval po štiri sol-
od vsakega vinotoča, od vsa-
kuhinje in prodajalne kru-
od vsake kramarske stoj-
e v barkaša.

plačano delo, ki ga je on
služnost opravil gospodu. V
barju je bilo sicer zapisano
vilo dni za tlako (roboto)
sameznega kmeta, a zemlji-
gospod je po potrebi in
svoji volji zahteval poleg
dočene še drugo tlako. Sem-
je spadala košnja, žetev,
prava stelje oranje, okopa-

Devinskem so okrog leta 1900 opravljali kmetje ta dela: Ivančani so vozili v mlin in radili ter popravljali devinski grad. Lahko so jih poslali Benetke, a so jih na poti enili.

a napravila svoje poizkusno
ovanje in si priborila «mo-
trak». Ko so pred leti za-
mislili na gradnjo tega ve-
ana in so predložili načrte
i vojnim oblastem, so na-
e vrnile, ker niso ustrezali
nim zahtevam. Torej smo

tako daleč, da ima vojna
past prav povsod svoje prste
vse, tudi pri gradnji najnavda-
nega civilnega objekta. Pa
tako jim to veselje. Vojna-
oblasti so pri tem načrtno
dale še toliko svojih zahtev,
so nanesti stroški od pred-
nih 28 milijonov dolarjev
42 milijonov. Ni kaj reči,
da vsa ladja je napravljena

vsej ladji, ni niti koščka
v kolikor ga ne prinese
nik s seboj. Poleg tega ima
ladja tudi tako samostoj-
t, da lahko s polno obte-
ajo odpluje s pacifiške oba-
Amerike, potuje do azijske

potrebno pristajati in na-
ljati gorivo. In kar je še
važnejše, poleg svoje velike
ine in udobnosti sprejme
ko 2000 potnikov ali pa 14
vojakov s polno opremo.
tu je njena važnost, tu je
vo vojaškega vmešavanja v
no graditev. En sam tor-
iz zasede ali ena kreпка

li ni človek zares siromak
vsem svojem umskem bo-
vu? In tu ga ne opraviču-
nika ideala, ki bi ga

...kako o tebiško gledanje s
nalik one perspektive, s tega
ona svetovnonazorskega
lišča. Če bi se postavil
kdo na stališče sorodne
ele, sorodnega bitja v pri-
, če bi se n. pr. postavil
stališče navadne prismoje-
opice, ki jo imamo za tako
mno, bi se moral tako sme-
temu nesrečnemu bitju, ki
pravimo *«homo sapiens»*
človek, ali pa bi se celo
dal pod vsa ta trije

a praktični prikaz gloveške
like bi lahko vzeli katero
državo na svetu, iz prak-
sih razlogov pa bomo vzeli
Italijo. Italija ima 47 milijo-
prohivalcev. Morda bi

da ima osem milijonov
netov, danes bi kričal, da
ima devet. S postopno
rožitvijo jih bodo pa goto-
imeli vsaj 3 milijone, pa
di ne bi zalegli za enega.
m tem milijonom dajmo
po eno puško. Trije mi-
ni prav navadnih pušk sta

danes 150 milijard lir.
janski načrt za Južno Ita-
pa predvideva dve sto mi-
rd lir v desetih letih, ki
pa ne morejo zbrati od ni-
er. In pri vsem tem naj-
rekli, da je človek — homo
ens?

» iz leta 1875, ki pa ni

KMET NA KRASU PRED 500 LETI

na Madžari, ki so vdrali v
Malijo. Po unikatu Madžarov so
te kraje prisvojili oglejski
patriarhi. A njih zemljišča po-
stati nista strnjena, vmes so
bili liza 12. stol. goriski gro-
fovi.

Po zadnjem goriskem grofu
leta 1500 postali dediči in
devinski Gorizi in Oglej na
Krašu avstrijski Habsburzi.

Goriški grofje in oglejski pa-
triarhi so imeli celo vrsto mo-
mentov vazalov, ki so jim od-
pili to ozemlje v užitek, kot
pr. gosposde Rihemberski
(d grofov), in Devinski
(d oglejskih patriarhov). Pr-
tne oglejske zemlje so bile
papa, Postojna, Senožeče in
nem. Goriškim grofom so pri-
padali deli Osrednjega Kraša,
koti Tomaja in Komna, na
patriaršnem Razdrto in Brki-
tja do Čičarije. Vmes so
bile zemlje nekaterih manjših
spodov in samostanov.

Do 12. in 13. stol. je imela
malijska gospoda po džel-
ni gosposke dvorce s hišami
in deklarji, ki so delali narav-
st za dvor. Ko pa se je v 15.
stoletjih gospodarski raz-
val v Evropi naglo dvignil in
boljšim obdelovanjem zemlje
postopno njen donos, so ti dvor-
ci postopno razpadli. Gospe-
je namreč razveljavila gos-
podarskih razlogov boljši
odpirati privatno pobudo –
nameniti razdeliti zemljo na

500 LETI

ter je le del pripadal župniku. Posebne pristojbine so dale ob času opasli, božijih praznikov in sejmov. Tako n. pr. na sv. Ivanu. Kmetnika v štiri dni pri Devinu, kjer je bila ed 500 leti znamenita loka, zija pot in tržišče. Tamkaj se zbrale za Ivanovo ogromno množice daleč s kraškega ledja, iz Furlanije in od jugod. Kmetije iz Mirna, Slivnice in s Proseka so z ostalimi devinskimi podložniki srebri za red. Mavhincji so morali postaviti šotore za rojarje in trgovce. Devinski gospod je zahteval po štiri sol od vsakega vinočoda, od vsake kuhinje in prodajalne kroja od vsake kramarske stojine in barkasa.

Poleg dajatev in davšev je metla obremenjevala tlaka ali plačano delo, ki ga je on s služnost opravi gospodu. V vsaki hiši je bilo sicer zapisano koliko denarja za tlako (robo) smezenega kmeta, a zemljinski gospod je po potrebi in svoji volji zahteval poleg dočene še drugo tlako. Semj je spadala kosnja, žetev, prava stelja, oranje, okopanje, vejanje žita, zidanje ali pravljenje gradu, vitoz itd. Devinskem so okrog leta 1600 opraviili kmetje ta dela: imaničani so vozili v mlin in davili ter popravljali devinograd. Lahko so jih postoli Benetke, a so jih na poti enili.

(Nadaljevanje v str. 21.)

